

Πρεσβεία της Ελλάδος στη Μαδρίτη
Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων

ΕΡΕΥΝΑ ΑΓΟΡΑΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΤΟΥ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ ΣΤΗΝ ΙΣΠΑΝΙΑ

Η παρούσα Έρευνα Αγοράς αφορά τον ακόλουθο κωδικό της Συνδυασμένης Ονοματολογίας (Combined Nomenclature): HS [1509]

Μαδρίτη, Ιούνιος 2020

ISO 9001:2008 GEN 30 – 02

Αvda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ: +34915644592, Φαξ: +34915644668, www.agora.mfa.gr/es73, ecocom-madrid@mfa.gr

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

A. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΛΑΔΟΥ/ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ	4
A.1 Περιγραφή Κλάδου - Γενικά Χαρακτηριστικά.....	4
A.2 Ιστορική Αναδρομή.....	4
A.3 Συγκριτική σπουδαιότητα του κλάδου/προϊόντος	5
B. ΠΡΟΣΦΟΡΑ	6
B.1 Δομή Παραγωγής	6
B.2 Εξέλιξη Παραγωγής	7
B.3 Παραγωγική δυναμικότητα κλάδου/ προϊόντος	8
B.4 Κόστος Παραγωγής.....	9
B.5 Τεχνολογία παραγωγής	9
B.6 Μέθοδοι- βαθμός κάθετης ολοκλήρωσης στον κλάδο.....	9
B.7 Προοπτικές στην εξέλιξη της παραγωγής.....	10
Γ. ΖΗΤΗΣΗ.....	11
Γ.1 Μέγεθος αγοράς/ τμήματα αγοράς	11
Γ.2 Αγοραστική συμπεριφορά.....	12
Γ.3 Προοπτικές στην εξέλιξη της ζήτησης.....	12
Δ. ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	14
Δ.1 Ροές εμπορίου - εμπορικό ισοζύγιο κλάδου/προϊόντος	14
Δ.2 Ανάλυση εξαγωγών- εισαγωγών	15
Δ.3 Δασμολογικό καθεστώς και μη δασμολογικά εμπόδια.....	17
E. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ	18
E.1 Δομή αγοράς – Δίκτυα Διανομής.....	18
E.2 Τιμές λιανικής πώλησης.....	19
ΣΤ. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	21
ΣΤ.1 Νομικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία του κλάδου.....	21

Ζ. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	22
Ζ.1 Παράγοντες που επηρεάζουν ζήτηση –προσφορά.....	22
Η. ΠΗΓΕΣ-ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ	24

A. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΛΑΔΟΥ/ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ

A.1 Περιγραφή Κλάδου - Γενικά Χαρακτηριστικά

Παγκοσμίως καλλιεργούνται περισσότερα από 750 εκατομμύρια ελαιόδεντρα, το 95% των οποίων συναντάται στις μεσογειακές χώρες. Η μεγαλύτερη παραγωγή ελαιόλαδου προέρχεται από τη νότια Ευρώπη, τη βόρειο Αφρική και την Εγγύς Ανατολή. Από την ευρωπαϊκή παραγωγή, το 93% προέρχεται από την Ισπανία, την Ιταλία και την Ελλάδα.

Η Ισπανία είναι ο μεγαλύτερος παραγωγός ελαιόλαδου παγκοσμίως, παράγοντας περί το ήμισυ της ευρωπαϊκής και το 40% της παγκόσμιας παραγωγής. Πέραν της μεγάλης ποσότητας, η ποιότητα του ισπανικού ελαιόλαδου είναι υψηλή. Περιλαμβάνει 27 Π.Ο.Π. προϊόντα, 12 εκ των οποίων βρίσκονται στην Κοινότητα της Ανδαλουσίας και πέντε στην Κοινότητα της Καταλονίας.

Η καλλιέργεια γίνεται στο μεγαλύτερο μέρος της χώρας, αλλά όχι σε ολόκληρη την ηπειρωτική χώρα. Η μεγαλύτερη συναντάται στις νότιες περιοχές και, συγκεκριμένα, στην Κοινότητα της Ανδαλουσίας, όπου παράγεται το 83% της εθνικής παραγωγής. Συνολικά, σε όλη την Ισπανία, οι ελαιώνες ξεπερνούν τα 2,5 εκ. εκτάρια (25 εκ. στρέμματα) και τα 300 εκ. ελαιόδεντρα, 262 διαφορετικών ποικιλιών. Στο μεγαλύτερο μέρος τους, καλλιεργούνται, είκοσι διαφορετικές ποικιλίες στην Ισπανία, κυρίως πράσινων ελαιών.

Η κουζίνα της χώρας είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με το ελαιόλαδο, το οποίο χρησιμοποιείται ευρέως σε όλες, σχεδόν, τις τοπικές συνταγές. Παράλληλα, ο πολιτισμός, αλλά και ένα μέρος της οικονομίας της Ισπανίας, αποτυπώνονται στο ελαιόλαδο.

Ως ο μεγαλύτερος παραγωγός και παρά την υψηλή εσωτερική κατανάλωση, η Ισπανία είναι και ο μεγαλύτερος εξαγωγέας του προϊόντος παγκοσμίως. Υπολογίζεται ότι περίπου το 62% της παραγωγής προορίζεται για χώρες του εξωτερικού.

A.2 Ιστορική Αναδρομή

Η ιστορία του ελαιόλαδου αρχίζει πολλές χιλιάδες χρόνια πριν, ενώ είναι γνωστή η σημασία του για τον πολιτισμό της αρχαίας Ελλάδας. Στη σημερινή Ισπανία, το ελαιόλαδο έφθασε κατά τη διάρκεια της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, η οποία και το μετέφερε και το ενέταξε σε ολόκληρη την Μεσόγειο. Η περιοχή αυτή, αποδείχτηκε εξαιρετική για την παραγωγή ελαιόλαδου, καθώς το έδαφος ήταν ιδιαίτερα πρόσφορο και η ποιότητα του προϊόντος υψηλή.

Επομένως, από την περιοχή εξαγόταν μεγάλες ποσότητες του προϊόντος, η πλειοψηφία του οποίου προοριζόταν για τη Ρώμη, την πρωτεύουσα και το διοικητικό κέντρο της αυτοκρατορίας.

Κατά τη διάρκεια του μεσαίωνα, στην περιοχή της Ισπανίας και της Γαλλίας, χρησιμοποιούσαν το ελαιόλαδο για την παραγωγή σαπουνιών, ενώ αργότερα το ελαιόλαδο χρησιμοποιούνταν και ως μέσο καύσης για τα καντήλια καθώς και στην παραγωγή προϊόντων ομορφιάς. Παρόλα αυτά, όπως και σήμερα, η κυριότερη χρήση του ήταν η κατανάλωση.

Τον 19^ο αιώνα, η ανάπτυξη των σιδηροδρόμων στην Ισπανία, είχε ως αποτέλεσμα την ακόμη μεγαλύτερη καλλιέργεια ελαιόδεντρων, μετατρέποντας με αυτόν τον τρόπο την Ισπανία ως τη μεγαλύτερη δύναμη στον τομέα. Η τεχνολογική ανάκαμψη κατά τον 20^ο αιώνα, ενίσχυσε περαιτέρω την Ισπανία ενώ σήμερα συνεχίζει να είναι ο μεγαλύτερος παραγωγός ελαιόλαδου.

A.3 Συγκριτική σπουδαιότητα του κλάδου/προϊόντος

Το ελαιόλαδο αποτελεί ένα από τα πρωταρχικά προϊόντα του αγροτικού τομέα. Είναι το τρίτο πιο εξαγωγίμο αγροτικό προϊόν της χώρας, μετά τα εσπεριδοειδή και τον οίνο. Σύμφωνα με το Υπουργείο Γεωργίας, Αλιείας και Τροφίμων, το ελαιόλαδο αντιπροσωπεύει το 4,6% της αγροτικής παραγωγής και το 7,6% της γεωργικής.

Επιπροσθέτως, δεν είναι λίγα τα νοικοκυριά των οποίων το εισόδημα εξαρτάται αποκλειστικά από το εμπόριο ελαιόλαδου. Ιδιαίτερα στις περιοχές μεγάλης παραγωγής, όπως είναι η πόλη Jaén στην Κοινότητα της Ανδαλουσίας, ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού ασχολείται αποκλειστικά με την καλλιέργεια της ελιάς.

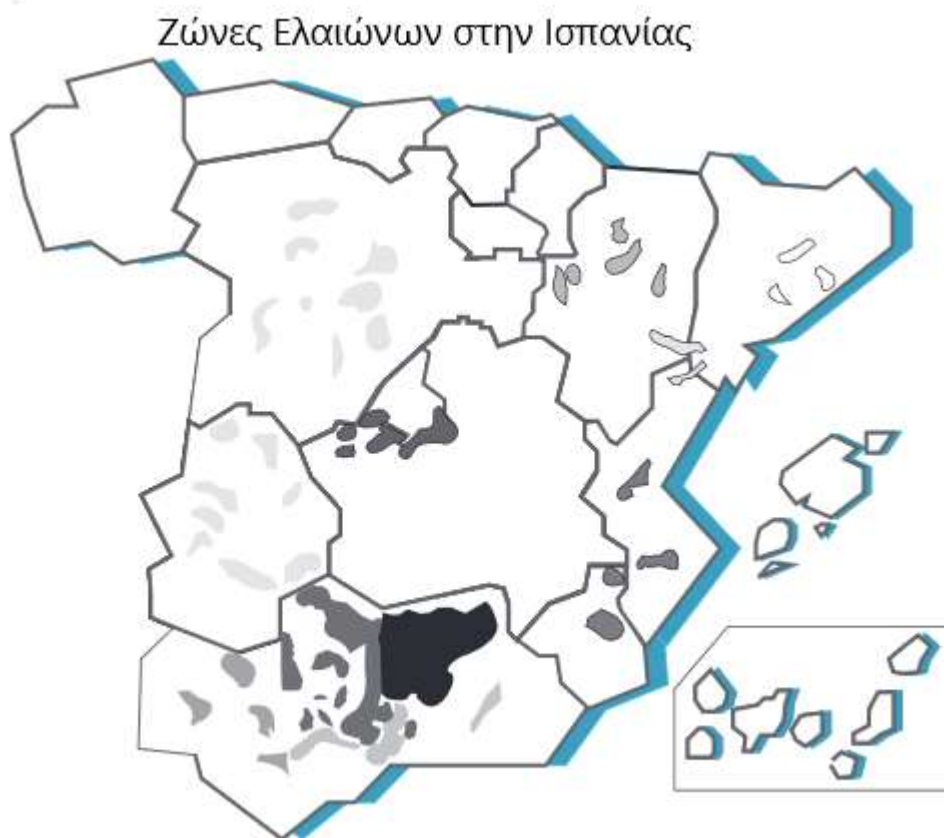

Β. ΠΡΟΣΦΟΡΑ

Β.1 Δομή Παραγωγής

Στην Ισπανία βρίσκεται το 25% της παγκόσμιας έκτασης ελαιώνων, ήτοι περισσότερα από 2,5 εκ. εκτάρια γης. Πρωταγωνιστής στην παραγωγή ελαιόλαδου είναι η αυτόνομη κοινότητα της Ανδαλουσίας με το εξαιρετικά υψηλό ποσοστό του 80% επί του συνόλου. Στην επαρχία Jaén επικρατεί η ποικιλία Picual, όπως επίσης οι Verdala, Real και Manzanilla de Jaén, ενώ στην επαρχία Córdoba, οι ποικιλίες Picula, Picual, Lechín, Chorrío, Rajarero, και Hojiblanco. Το ονομαζόμενο ελαιόλαδο κατηγορίας "Α" της Ανδαλουσίας έχει μέγιστη οξύτητα 0,4%, ενώ ελαιόλαδα κατηγορίας "Β" έχουν οξύτητα μέχρι 1%.

Πέραν της Ανδαλουσίας, μεγάλες εκτάσεις ελαιώνων βρίσκονται στην Καστίλλη-Λα Μάντσα και τις Μεσογειακές Κοινότητες της Μούρθια, Βαλένθιας και Καταλονίας. Στην τελευταία, οι περισσότεροι ελαιώνες βρίσκονται στην περιοχή Les Garrigues, στην επαρχία Lleida και στην περιοχή Siurana, πολύ κοντά στην επαρχία Tarragona, ενώ η κύρια ποικιλία είναι η Arbequina καθώς και οι Real (Royal), Verdial και Morrut.

Πηγή: Informe Anual De Coyuntura Del Sector Oleícola

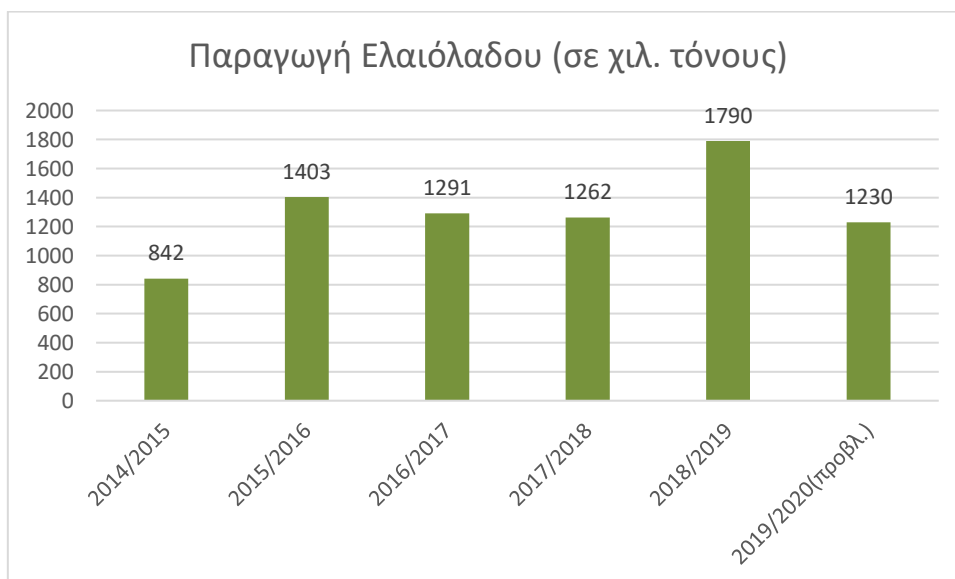
Οι επιχειρήσεις που υπάρχουν στον κλάδο ξεπερνούν τις 1.500, ενώ υπολογίζεται ότι 250.000 νοικοκυριά εξαρτώνται από αυτόν. Περί τους 15.000 εργαζόμενοι απασχολούνται στην αντίστοιχη βιομηχανία.

Ένα άλλο στοιχείο που χαρακτηρίζει τον κλάδο είναι η υψηλή συγκέντρωση. Αυτό σημαίνει ότι περιορισμένος αριθμός επιχειρήσεων καταλαμβάνει το μεγαλύτερο ποσοστό, τόσο της παραγωγής όσο και του εμπορίου, παρά το γεγονός ότι στον κλάδο δραστηριοποιείται μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων, οι οποίες όμως δεν είναι αρκετά ανταγωνιστικές, λόγω του περιορισμένου αριθμού εμπορικών συναλλαγών τους.

B.2 Εξέλιξη Παραγωγής

Κατά μέσο όρο, η Ισπανία παράγει περί τα 1,3 εκ. τόνους ελαιόλαδου ετησίως. Η παραγωγή βέβαια ποικίλει από έτος σε έτος, λόγω της κυκλικότητάς της. Παρόλα αυτά, δεδομένης της αύξησης των καλλιεργήσιμων εκτάσεων, η παραγωγή έχει αυξηθεί τα τελευταία έτη.

Η υψηλή προσφορά βλάπτει τις τιμές των παραγωγών, οι οποίοι στην τελευταία εσοδεία επλήγησαν σημαντικά. Ως αποτέλεσμα, οι ελαιοπαραγωγοί διαμαρτυρήθηκαν, πραγματοποιώντας πορείες, τόσο στους δρόμους των πόλεων όσο και με τα τρακτέρ τους, σε αυτοκινητόδρομους, ζητώντας υψηλότερες τιμές για τα προϊόντα τους. Συγκεκριμένα, οι ελαιοπαραγωγοί, καθώς και άλλοι κλάδοι του αγροτικού τομέα, ζητούν την κρατική στήριξη καθώς, παρά την υιοθέτηση κατώτατου μισθού στη χώρα, οι ελαιοπαραγωγοί έχουν εισόδημα μικρότερο από τον υιοθετημένο κατώτατο.

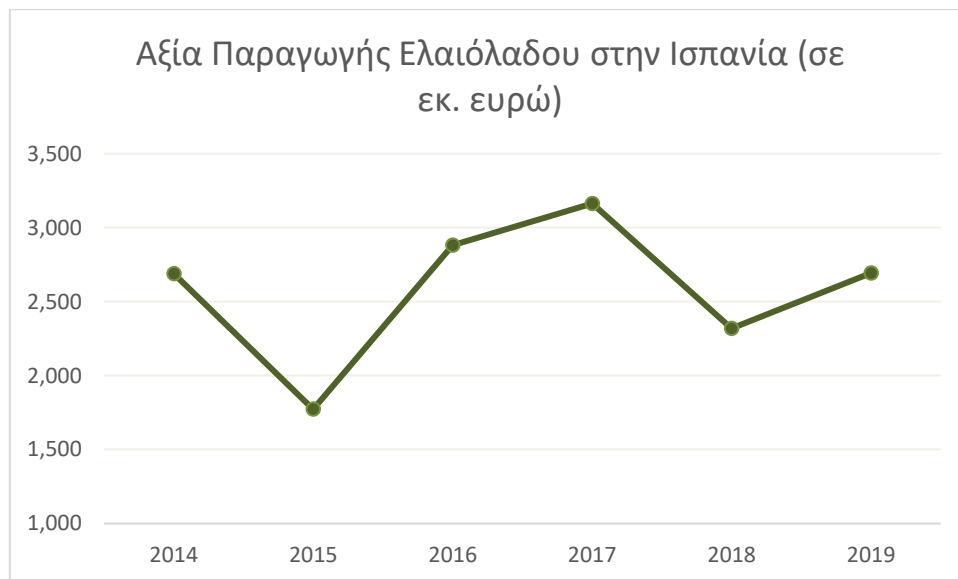

Πηγή: Olive Oil Dashboard (Ευρωπαϊκή Ένωση)

Το 2018/2019, η παραγωγή έφθασε ιστορικά υψηλά. Συγκεκριμένα, εκτιμάται ότι έφθασε τους 1,79 εκ. τόνους, παρουσιάζοντας ετήσια αύξηση 1,83%.

Αν και τα στοιχεία της Ε.Ε. προβλέπουν η παραγωγή του 2019/2020 να ξεπεράσει τους 1,2 εκ. τόνους, τα τελευταία στοιχεία από τις ενώσεις Ισπανών παραγωγών, εκτιμούν μία μείωση των αρχικών προβλέψεων και προβλέπουν ότι η συνολική παραγωγή θα φθάσει τους 1,15 εκ. τόνους, την χαμηλότερη τη τελευταία πενταετία. Παρόλα αυτά, οι παραγωγοί δεν δηλώνουν ανήσυχτοι για την εν λόγω μείωση, εφόσον όμως είναι προσωρινή και δεν επαναληφθεί στις επόμενες εσοδείες.

Πηγή: Υπουργείο Γεωργίας, Αλιείας και Τροφίμων Ισπανίας

B.3 Παραγωγική δυναμικότητα κλάδου/ προϊόντος

Η Ισπανία διαθέτει τους περισσότερους ελαιώνες παγκοσμίως. Μπορούμε να κατηγοριοποιήσουμε την καλλιέργεια σε τρεις τύπους.

- Παραδοσιακός:** Τα ελαιόδεντρα δεν βρίσκονται σε απόλυτη στοίχιση μεταξύ τους ενώ παράλληλα σε κάθε εκτάριο γης υπάρχουν μεταξύ 50 και 200 δένδρα.
- Εντατικός πυκνής φύτευσης:** Τα ελαιόδεντρα βρίσκονται σε απόλυτη στοίχιση μεταξύ τους ενώ σε κάθε εκτάριο γης υπάρχουν μεταξύ 200 και 2.500 δένδρων.
- Υπερεντατικός υπέρπυκνης φύτευσης:** Είναι ακόμα πιο πυκνή φύτευση από την προηγούμενη κατηγορία, ενώ υπάρχουν ελαιώνες έως και 3.000 δένδρα ανά εκτάριο γης.

Όπως και στην υπόλοιπη Ευρώπη, έτσι και στην Ισπανία, το μεγαλύτερο μέρος των ελαιώνων είναι παραδοσιακού τύπου. Παρόλα αυτά, το ποσοστό επί του

συνόλου είναι μικρότερο από ό,τι σε άλλες χώρες όπως, λ.χ. την Ελλάδα, την Ιταλία και την Τυνησία. Για το 2019, οι παραδοσιακοί ελαιώνες αποτελούσαν περίπου το 70% της έκτασης, ο εντατικός πυκνής φύτευσης το 15% ενώ το υπόλοιπο αφορούσε την κατηγορία υπερεντατικού υπέρπυκνης φύτευσης.

B.4 Κόστος Παραγωγής

Αναφορικά με τα κόστη, σε έρευνα του 2019, διαπιστώθηκε ότι για τους παραδοσιακούς τύπους ελαιώνων το κόστος ανέρχεται μεταξύ 2,3 και 2,6 ευρώ/κιλό, στους εντατικούς πυκνής φύτευσης μεταξύ 1,15 και 1,38 ευρώ/κιλό ενώ στους τελευταίους το κόστος ανά κιλό είναι μικρότερο του ενός ευρώ και συγκεκριμένα 0,96 ευρώ. Επομένως, στην τιμή των 2 ευρώ/κιλό, οι καλλιεργητές του παραδοσιακού τύπου πλήττονται σημαντικά, χάνοντας τα κέρδη τους.

B.5 Τεχνολογία παραγωγής

Δεδομένης της σημασίας του κλάδου για τον αγροτικό τομέα, την οικονομία αλλά και τον πολιτισμό της χώρας, οι Ισπανοί καλλιεργητές και παραγωγοί χρησιμοποιούν όλο και πιο ανεπτυγμένη τεχνολογία. Αυτή αφορά τόσο την καλλιέργεια και παρακολούθηση των ελαιόδεντρων όσο και τη συγκομιδή καθώς και τα μετέπειτα στάδια για την παραγωγή του ελαιόλαδου.

Στην αξιοποίηση καλύτερης ποιότητας τεχνολογίας συμβάλλουν και οι ισπανικές επιχειρήσεις παραγωγής και πώλησης των αντίστοιχων μηχανημάτων. Επίσης πραγματοποιούνται και προγράμματα Έρευνας και Ανάπτυξης σχετικά με τον τομέα, ενώ το Instituto de la Grasa εξειδικεύεται στην Έρευνα και Ανάπτυξη των ελαίων γενικότερα αλλά δίνοντας βαρύτητα στο ελαιόλαδο και τα επιμέρους προϊόντα του. Τέλος, το Φεβρουάριο του 2020 δημιουργήθηκε και η ένωση AgriTech ESPAÑA, στόχος της οποίας είναι η υιοθέτηση και η ανάπτυξη τεχνολογίας σε όλον τον αγροτικό τομέα, συμπεριλαμβανομένου και του ελαιόλαδου.

B.6 Μέθοδοι-βαθμός κάθετης ολοκλήρωσης στον κλάδο

Η παραγωγή ελαιόλαδου αποτελείται από διάφορα στάδια, όπως η καλλιέργεια, η συγκομιδή, η παραγωγή και η εμφιάλωση. Συνολικά, υπολογίζονται περισσότερες από 1.500 επιχειρήσεις, το ήμισυ των οποίων είναι συνεταιρισμοί, οι οποίοι και παράγουν το 64% του συνόλου.

Μερικές από τις πιο σημαντικές εταιρίες στην ισπανική αγορά ελαιόλαδου είναι οι: Aceites del Sur-Coosur S.A. (ACESUR), Sovena España S.A., Migasa Aceites S.L. και η Deoleo S.A. Πρόκειται για κάθετα ολοκληρωμένες εταιρίες, οι οποίες

δραστηριοποιούνται σε όλο το φάσμα των παραγωγικών διαδικασιών, ενώ αυτές είναι και οι επωνυμίες που πωλούνται στα περισσότερα σουπερμάρκετ της χώρας.

B.7 Προοπτικές στην εξέλιξη της παραγωγής

Για την Ισπανία, οι τελευταίες προβλέψεις κάνουν λόγο για μείωση της παραγωγής 2019/2020, η οποία μπορεί να φθάσει και το 24%. Σύμφωνα με τις μεγαλύτερες ενώσεις ελαιόλαδου της χώρας, είναι δύσκολο να γίνουν περαιτέρω προβλέψεις για τις μελλοντικές εσοδείες. Τα τελευταία 20 έτη, παγκοσμίως, η καλλιέργεια ελαιόδεντρων έχει αυξηθεί, αυξάνοντας και την παγκόσμια παραγωγή. Παρότι και η ζήτηση ελαιόλαδου παγκοσμίως έχει αυξηθεί, η μεγάλη προσφορά έχει μειώσει υπερβολικά τις τιμές, οι οποίες πιέζουν ασφυκτικά τους Ισπανούς παραγωγούς.

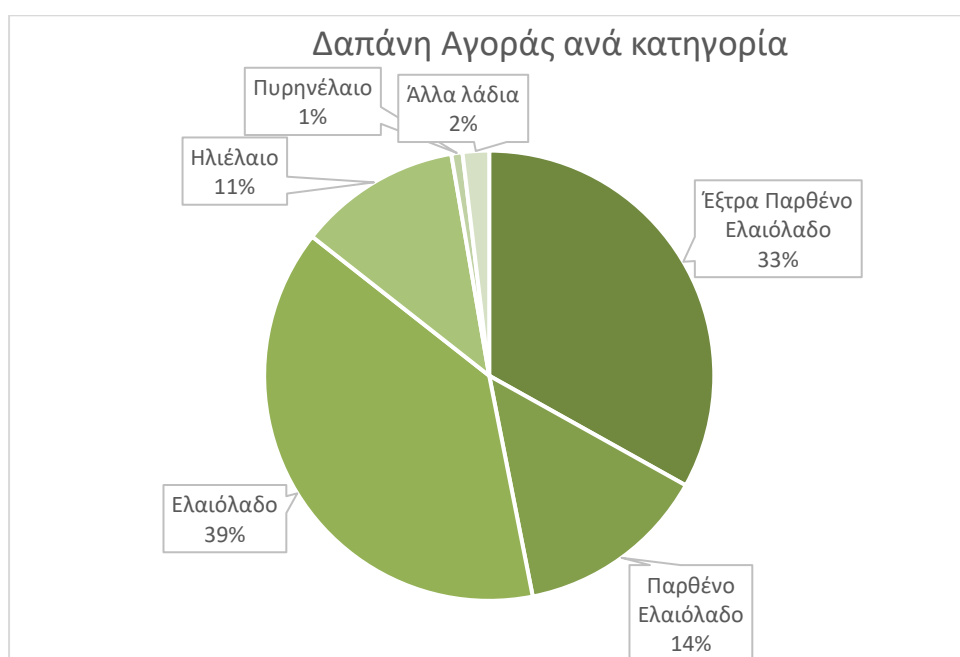
Επομένως, στην περίπτωση που δεν βρεθεί ουσιαστική λύση για την αύξηση των τιμών, υπάρχει η πιθανότητα πολλοί γεωργοί να αναγκαστούν να διακόψουν την εργασία τους, μειώνοντας την παραγωγή στη χώρα. Παρόλα αυτά, αποφεύγονται να γίνονται εκτιμήσεις καθώς είναι ιδιαίτερα νωρίς για να γίνουν βάσιμες προβλέψεις.

Γ. ΖΗΤΗΣΗ

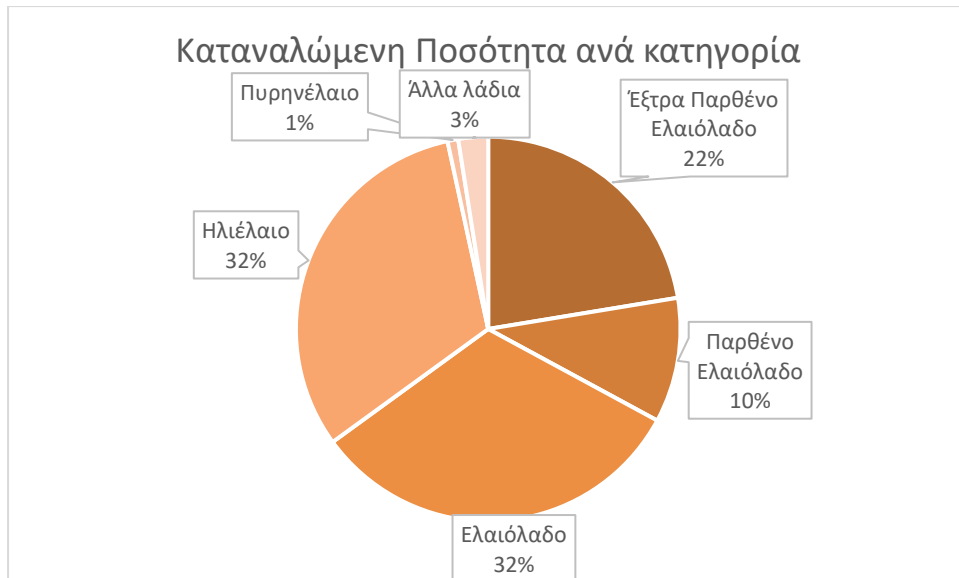
Γ.1 Μέγεθος αγοράς/ τμήματα αγοράς

Η Ισπανία, μετά την Ελλάδα, είναι η χώρα η οποία καταναλώνει μεγαλύτερη ποσότητα ελαιόλαδου ανά κάτοικο, η οποία υπολογίζεται στα 11,24 κιλά ετησίως. Παρατηρείται ότι γίνεται όλο και μεγαλύτερη κατανάλωση παρθένου και έξτρα παρθένου ελαιόλαδου, τα οποία αντικαθιστούν άλλα είδη ελαίων και ελαιόλαδου. Η τάση αυτή παρατηρείται πιο έντονα τα τελευταία τρία έτη. Αύξηση παρατηρούνταν και στην κατανάλωση του ηλιέλαιου, λόγω της φθηνότερης τιμής του, η κατανάλωσή του όμως φαίνεται να έχει σταθεροποιηθεί.

Πηγή: Υπουργείο Γεωργίας, Αλιείας και Τροφίμων Ισπανίας

Οι Ισπανοί καταναλωτές επιλέγουν κυρίως την κατανάλωση ελαιόλαδου έναντι των άλλων εναλλακτικών. Συγκεκριμένα, η κατηγορία αυτή αποτελεί το 32% της συνολικής κατανάλωσης και το 39% της συνολικής δαπάνης όλων των τύπων λαδιού.

Πηγή: Υπουργείο Γεωργίας, Αλιείας και Τροφίμων

Γ.2 Αγοραστική συμπεριφορά

Όπως έχει αναφερθεί, το ελαιόλαδο αποτελεί βασικό προϊόν της Ισπανικής κουζίνας, σε όλη την περιφέρεια και ιδίως στις νότιες περιοχές. Επομένως, όλα τα ισπανικά νοικοκυριά διαθέτουν τουλάχιστον ένα μπουκάλι ελαιόλαδου στην κουζίνα τους. Οίκοθεν νοείται ότι η χρήση του γίνεται σε μεγάλο βαθμό και στα εστιατόρια της χώρας.

Υπολογίζεται ότι περίπου το 90% των πωλήσεων πραγματοποιούνται από τα νοικοκυριά, ενώ το υπόλοιπο ποσοστό χρησιμοποιείται από τα εστιατόρια και τα ταβερνεϊά της Ισπανίας. Σε όλα τα καταστήματα λιανικής, ο καταναλωτής μπορεί να βρει διάφορων ειδών επωνυμίες ελαιόλαδου, με ιδιαίτερα καλή σχέση ποιότητας τιμής.

Κατά τη διάρκεια της κήρυξης της χώρας σε κατάσταση εκτάκτου ανάγκης, οι αγορές ελαιόλαδου από τα νοικοκυριά διπλασιάστηκαν. Αυτό αποδεικνύει και τη σημασία που δίνει ο Ισπανός καταναλωτής στο συγκεκριμένο προϊόν, το οποίο αποτελεί βασικό συστατικό της κουζίνας τους.

Γ.3 Προοπτικές στην εξέλιξη της ζήτησης

Η κατάσταση εκτάκτου ανάγκης από τις 14 Μαρτίου 2020, λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού, έχει πλήξει σημαντικά την οικονομία της Ισπανίας και ιδιαίτερα τον τομέα της εστίασης. Δεδομένου ότι η καταναλωτική εμπιστοσύνη θα μειωθεί, εξαιτίας της αύξησης της ανεργίας και της μείωσης των εσόδων των νοικοκυριών, υπολογίζεται ότι ορισμένοι καταναλωτές θα αυξήσουν τις εναλλακτικές τους επιλογές έναντι του ελαιόλαδου και ιδιαίτερα των ακριβότερων τύπων, με φθηνότερες όπως το ηλιέλαιο. Παρόλα αυτά, δεδομένης της

σημασίας του ελαιόλαδου καθώς και των χαμηλών τιμών του, μία ενδεχόμενη μείωση της οικιακής κατανάλωσης ίσως να μην είναι μεγάλη.

Πέραν όμως αυτού, φαίνεται ότι τα νοικοκυριά προμηθεύτηκαν μεγάλες ποσότητες ελαιόλαδου στην αρχή της κατάστασης εκτάκτου ανάγκης, το οποίο θα δημιουργήσει μία απότομη πτώση στους επόμενους μήνες. Επιπλέον, η επίπτωση που είχε η καραντίνα στον τομέα της εστίασης, μπορεί να επηρεάσει ως ένα βαθμό τη συνολική ζήτηση, αφού τα καταστήματα θα μειώσουν τις παραγγελίες τους.

Δεδομένης, ωστόσο, της επίπτωσης της πανδημίας σε άλλες χώρες, η παγκόσμια κατανάλωση θα μειωθεί, γεγονός το οποίο μπορεί να επηρεάσει ως έναν βαθμό τις εξαγωγές της Ισπανίας.

Δ. ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

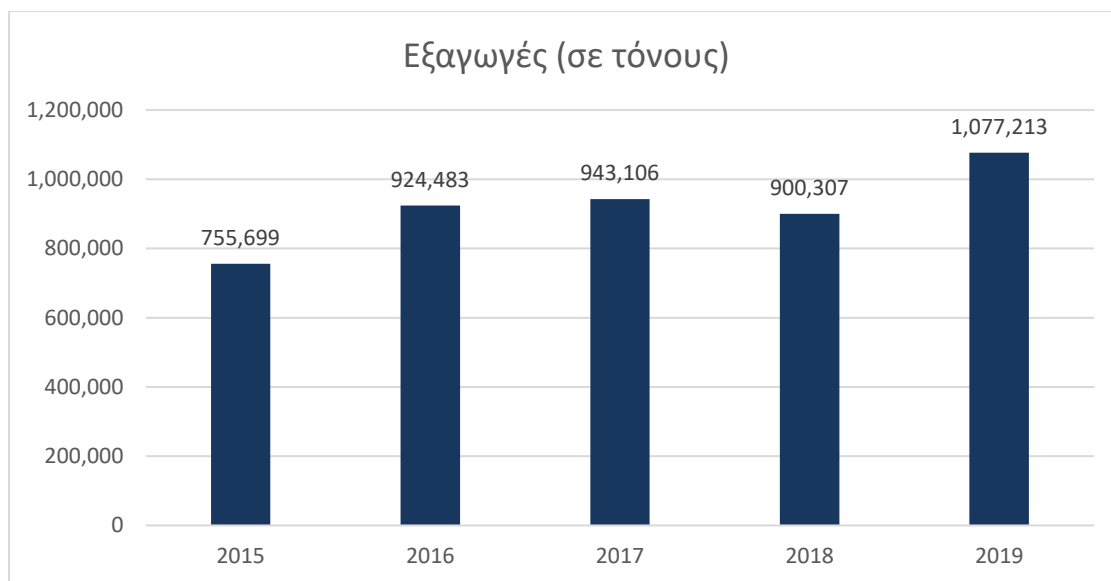
Δ.1 Ροές εμπορίου - εμπορικό ισοζύγιο κλάδου/προϊόντος

Η Ισπανία αποτελεί τον μεγαλύτερο εξαγωγέα ελαιόλαδου παγκοσμίως. Η χώρα εξάγει περισσότερο από 900.000 τόνους, ενώ η αξία τους φθάνει τα 3 δις ευρώ ετησίως με το εμπορικό ισοζύγιο να είναι θετικό για την Ισπανία. Οι εισαγόμενες ποσότητες είναι πολύ μικρές και η πώληση των συγκεκριμένων προϊόντων αφορά κυρίως την αγορά από επιλεγμένα καταστήματα και εστιατόρια.

Το 2017, εξάχθηκε ιστορικό υψηλό σε αξία, καθώς οι εξαγωγές ξεπέρασαν τα 3,6 δις ευρώ, ενώ παρότι το 2019 η ποσότητα έφθασε τους 1 εκ. τόνους, η αξία ήταν αρκετά μειωμένη σε σύγκριση με τα προηγούμενα έτη. Αιτία αποτέλεσαν οι χαμηλότερες τιμές αγοράς.

Πηγή: DataComex

Πηγή: DataComex

Δ.2 Ανάλυση εξαγωγών- εισαγωγών

- Εξωτερικό Εμπόριο της χώρας/ Γεωγραφική κατανομή

Εξαγωγές Ισπανίας 2019

A/A	ΧΩΡΑ	ΑΞΙΑ (χιλ. ευρώ)
1	Ιταλία	892.142,36
2	Η.Π.Α.	403.615,37
3	Πορτογαλία	277.072,98
4	Γαλλία	248.001,89
5	Ιαπωνία	146.973,36
6	Ην. Βασίλειο	128.882,29
7	Κίνα	108.660,15
8	Αυστραλία	71.650,87
9	Βραζιλία	53.992,39
10	Γερμανία	50.787,66

Πηγή: DataComex

Ο μεγαλύτερος αποδέκτης του ισπανικού ελαιόλαδου είναι η επίσης μεγάλη παραγωγός, Ιταλία. Η αξία των εξαγωγών στην εν λόγω χώρα ξεπέρασε τα 892 εκ. ευρώ το 2019. Στη δεύτερη θέση κατατάσσονται οι Η.Π.Α., η αξία του εισαγόμενου ελαιόλαδου όμως αποτελεί το ήμισυ της Ιταλίας.

Αναφορικά με τη γεωγραφική κατανομή ανά ήπειρο, η Ευρώπη καταλαμβάνει το 63% του συνόλου των εξαγωγών, ακολουθούμενη από την Αμερική, εξαιτίας κυρίως των Η.Π.Α. Εξαγωγές γίνονται και στην Ασία, οι οποίες μάλιστα αυξάνονται τα τελευταία έτη, με σημαντικές αυξήσεις στην αγορά της Κίνας. Σχεδόν μηδενικό είναι το ποσοστό που εξάγεται στην Αφρική.

Η εξαγόμενη ποσότητα του προϊόντος στις Η.Π.Α. αναμενόταν να είναι μειωμένη για το 2020, καθώς η Κυβέρνηση της Αμερικής έχει θεσμοθετήσει δασμούς 25% στο ισπανικό ελαιόλαδο, ως αντίποινα στον αθέμιτο ευρωπαϊκό ανταγωνισμό της Airbus. Σημειώνεται ότι για το ελαιόλαδο, η Ισπανία αποτελεί το μοναδικό κράτος της Ε.Ε. που θα της επιβληθεί ο εν λόγω δασμός, με αποτέλεσμα η ζήτηση στην αγορά της Αμερικής να καλύπτεται από άλλες χώρες, όπως την Πορτογαλία και την Τυνησία. Το 80% της κυκλοφορίας ελαιόλαδου στις Η.Π.Α. προέρχεται από την Ισπανία, ενώ το ήμισυ αφορά το παρθένο ελαιόλαδο. Οι Ισπανοί εξαγωγείς ανησυχούν για τις επικείμενες επιπτώσεις της ανωτέρω αντικατάστασης, καθώς μπορεί να μειώσει σημαντικά το μελλοντικό μερίδιο στην αγορά, όταν αρθούν οι δασμοί.

Σύμφωνα με προσωρινά στοιχεία του α' τριμήνου του 2020, οι συνολικές εξαγωγές από την Ισπανία μειώθηκαν, ωστόσο παρουσιάστηκε αύξηση στις εξαγωγές προς τις Η.Π.Α. Η συνολική μείωση οφείλεται στις επιπτώσεις της πανδημίας του Covid-19 σε χώρες όπως η Ιταλία και η Κίνα, οι οποίες μείωσαν τις εισαγωγές τους. Παρά την αύξηση προς τις Η.Π.Α., πολλές εταιρίες τονίζουν την ανάγκη για απαλοιφή των δασμών, καθώς οι περισσότερες αναγκάζονται να συσκευάζουν το ελαιόλαδο στην Πορτογαλία και την Τυνησία, προκειμένου να μπορούν μετέπειτα να το εξάγουν στην Αμερική.

Εισαγωγές Ισπανίας 2019

A/A	ΧΩΡΑ	ΑΞΙΑ (χιλ. ευρώ)
1	Πορτογαλία	131,764.99
2	Τυνησία	121,556.18
3	Μαρόκο	22,977.19
4	Συρία	12,944.75
5	Αργεντινή	11,199.73
6	Ιταλία	9,974.15
7	Ελλάδα	3,239.47
8	Περού	2,378.29
9	Τουρκία	2,280.80
10	Γαλλία	1,526.16

Πηγή: DataComex

Οι εισαγωγές ελαιόλαδου στην Ισπανία είναι πολύ μικρές σε σύγκριση με την εγχώρια κατανάλωση και τις εξαγωγές της χώρας. Το σύνολό τους για το 2019 ανήλθε σε 325 εκ. ευρώ.

Κύριοι τροφοδότες της Ισπανίας είναι η Πορτογαλία και η Τυνησία, ενώ με μεγάλη διαφορά ακολουθεί το Μαρόκο.

- Ανάλυση διμερούς εμπορίου Ελλάδας-Ισπανίας

		2015	2016	2017	2018	2019
ΕΞΑΓΩΓΕΣ (από την Ελλάδα)	ΑΞΙΑ (ευρώ)	14.196.560	7.708.731	10.237.069	13.739.222	4.040.889
	ΠΟΣΟΤΗΤΑ (κιλά)	4.468.257	3.723.181	3.996.186	5.781.339	2.081.908
ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ (από την Ισπανία)	ΑΞΙΑ (ευρώ)	2.999.815	1.110.290	3.152.844	1.903.750	4.933.394
	ΠΟΣΟΤΗΤΑ (κιλά)	964.058	366.707	821.422	642.017	2.114.874

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Η Ελλάδα αποτελεί προμηθευτή της Ισπανίας σε ελαιόλαδο, καθώς το εμπορικό ισοζύγιο υπήρξε θετικό για τη χώρα μας, έως το 2018. Οι Ισπανικές εξαγωγές κινούνται μεταξύ 1,9 εκ. ευρώ και 3 εκ. ευρώ, ενώ μεγαλύτερη διακύμανση παρατηρείται στις εισαγωγές της, καθώς το 2019 αυτές μειώθηκαν σημαντικά.

Δ.3 Δασμολογικό καθεστώς και μη δασμολογικά εμπόδια

Η Ισπανία ως μέλος της Ε.Ε., ακολουθεί το ενωσιακό δασμολογικό καθεστώς.

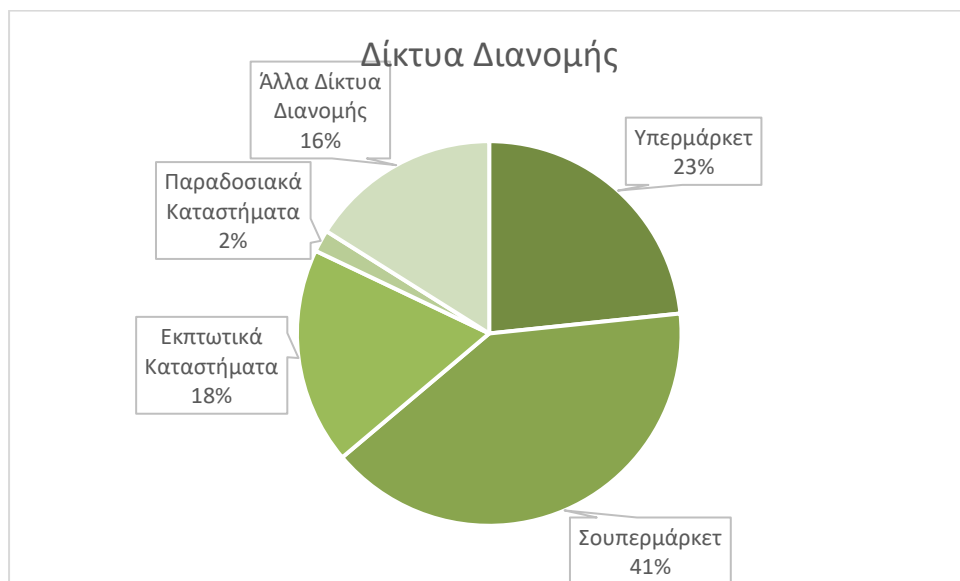
Σημαντικοί για την πορεία του κλάδου είναι οι δασμοί 25% στο ισπανικό ελαιόλαδο που υιοθετήθηκαν από τις Η.Π.Α., καθώς η κυκλοφορία του προϊόντος στην εν λόγω αγορά καλύπτεται κατά 80% από το ισπανικό ελαιόλαδο. Ως αποτέλεσμα, οι Ισπανοί παραγωγοί αναγκάζονται να εξάγουν τις ποσότητες σε άλλες χώρες, όπως λ.χ. η Πορτογαλία, προκειμένου να εμφιαλώνονται εκεί και να επανεξάγονται. Με αυτόν τον τρόπο όμως, μειώνονται τα κέρδη τόσο των ισπανικών επιχειρήσεων εμφιάλωσης όσο και των παραγωγών, ενώ υπάρχει η ανησυχία ότι οι υπόλοιπες χώρες θα καταφέρουν να αυξήσουν το μερίδιό τους στην αγορά της Αμερικής και με το πέρας της εφαρμογής των δασμών.

Ε. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

Ε.1 Δομή αγοράς – Δίκτυα Διανομής

Έχοντας υπόψιν τη σημασία του ελαιόλαδου για τους Ισπανούς καταναλωτές, γίνεται εύκολα αντιληπτό από οποιονδήποτε επισκεφτεί τη χώρα ότι το προϊόν πωλείται ευρέως σε όλα τα καταστήματα λιανικής και τροφίμων. Μάλιστα, όπως και σε άλλες χώρες, στα σουπερμάρκετ υπάρχουν σειρές ραφιών αποκλειστικά για το ελαιόλαδο, στις οποίες πωλούνται διάφοροι τύποι ελαιόλαδου, διαφορετικών ποιοτήτων, τιμών και επωνυμιών.

Πηγή: Υπουργείο Γεωργίας, Αλιείας και Τροφίμων

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Γεωργίας, Αλιείας και Τροφίμων της Ισπανίας, το μεγαλύτερο ποσοστό διανέμεται μέσω των σουπερμάρκετ, όπου τα νοικοκυριά πραγματοποιούν το μεγαλύτερο μέρος των αγορών τους. Σημαντικό μερίδιο έχουν και τα υπερμάρκετ, που πωλούν το ένα τέταρτο του συνόλου των ελαιόλαδων.

Οι παραγγελίες μέσω διαδικτύου, αν και τα τελευταία έτη αυξάνονται όλο και περισσότερο, συνεχίζουν να αποτελούν μικρό ποσοστό, ήτοι 2,7% των αγορών, αφού η πλειοψηφία πραγματοποιεί τις αγορές με φυσική παρουσία σε κατάστημα. Από το διαδίκτυο μπορεί να προμηθευτεί κανείς λιγότερο εμπορικές επωνυμίες, οι οποίες δεν πωλούνται στις μεγάλες αλυσίδες καταστημάτων. Για το 2020, εξαιτίας του κατ' οίκον περιορισμού που εφαρμόστηκε στη χώρα, θεωρείται πολύ πιθανό να υπάρξει δραματική αύξηση στις ηλεκτρονικές αγορές.

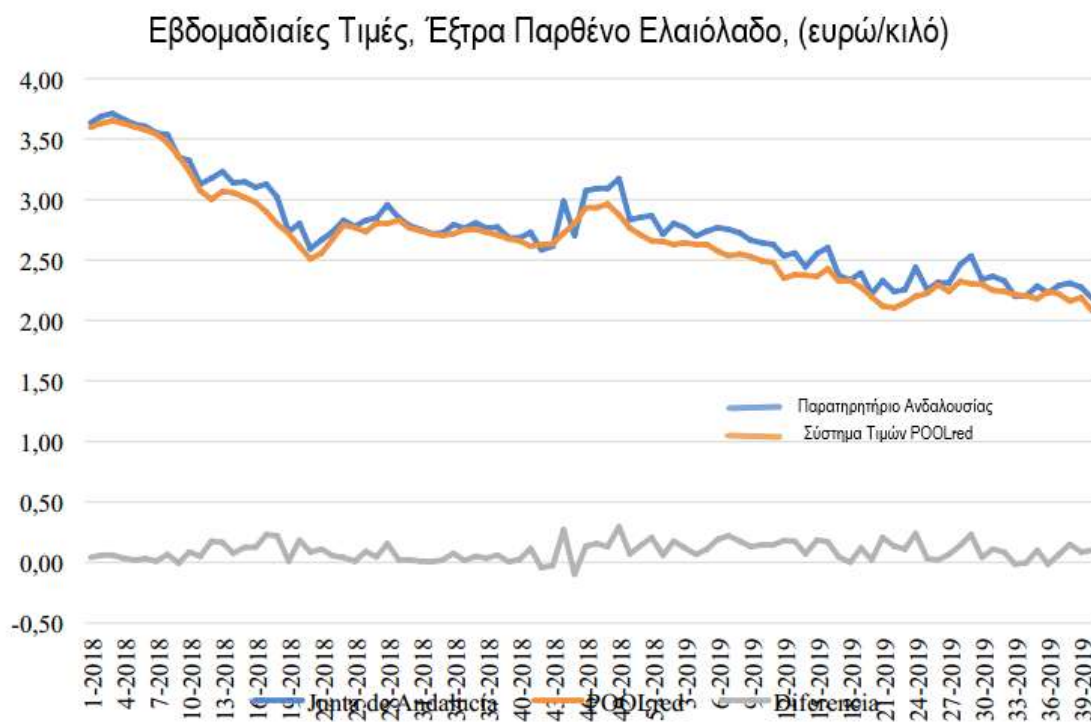
Όσον αφορά τις τιμές, ιδιαίτερα σε σύγκριση με άλλα προϊόντα, παρατηρείται μικρή διαφοροποίηση μεταξύ των δικτύων διανομής. Οι ακριβότερες τιμές εμφανίζονται στα παραδοσιακά καταστήματα ενώ οι φθηνότερες στην κατηγορία «Άλλα δίκτυα διανομής».

Ε.2 Τιμές λιανικής πώλησης

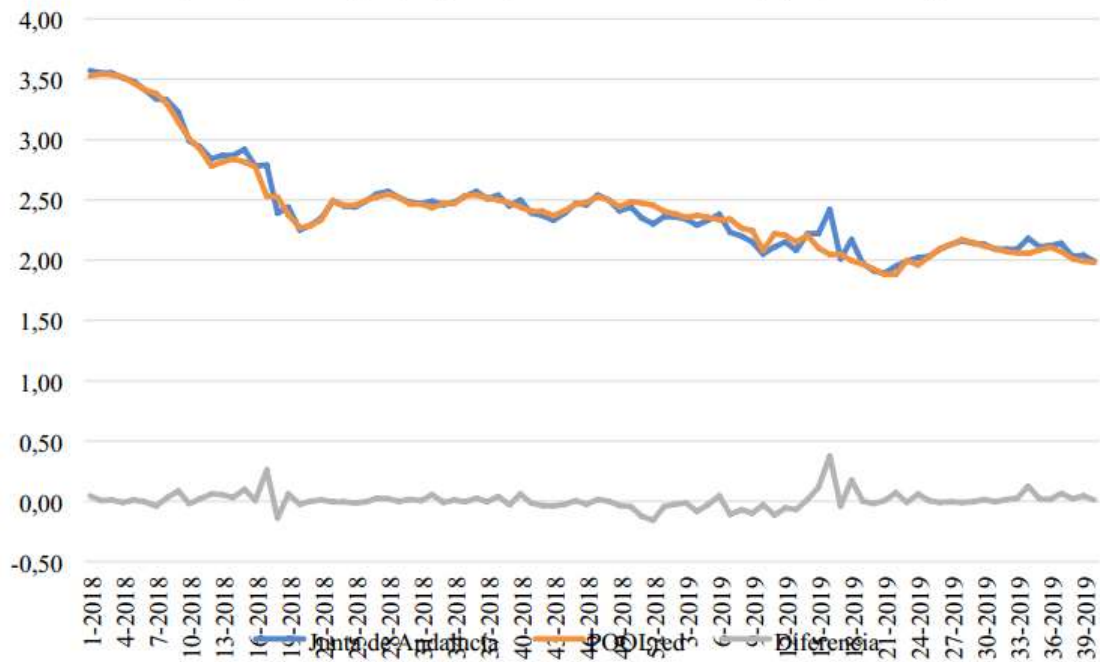
Η μεγάλη εγχώρια παραγωγή έχει επιτρέψει στους Ισπανούς καταναλωτές να αγοράζουν ελαιόλαδο σε ιδιαίτερα χαμηλές τιμές, ιδιαίτερα σε σύγκριση με τις υπόλοιπες χώρες.

Μεταξύ των μεγάλων αλυσίδων λιανικής στη χώρα, οι τιμές παρθένου και έξτρα παρθένου ελαιόλαδου διαμορφώνονται μεταξύ των 3,2 ευρώ/λίτρο και 8,8 ευρώ/λίτρο για πιο ακριβές επωνυμίες, σε συσκευασίες διαφόρων μεγεθών, με την πλειοψηφία να είναι 750 ml, 1 λίτρου και 3 λίτρων. Η μέση τιμή είναι περί τα 4 ευρώ/λίτρο.

Εβδομαδιαίες τιμές, Παρθένο Ελαιόλαδο, (ευρώ/κιλό)

Πηγή: Informe Anual De Coyuntura Del Sector Oleícola

ΣΤ. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΣΤ.1 Νομικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία του κλάδου

Δεδομένης της σπουδαιότητας του προϊόντος, το θεσμικό πλαίσιο αποτελείται από έναν αριθμό νόμων σχετικά με όλες τις διαδικασίες καλλιέργειας, παραγωγής και εμπορίου του ελαιόλαδου.

Υπάρχει διαθέσιμος, στο διαδίκτυο, ο Κώδικας του κλάδου (Código del Sector del Aceite), όπου και συσσωρεύεται το θεσμικό πλαίσιό του στον ακόλουθο ιστότοπο:

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=2ahUKEwif1OCGI67pAhVDxhoKHVkRC2sQFjACegQIAhAB&url=https%3A%2F%2Fboe.es%2Fbiblioteca_juridica%2Fcodigos%2Ffabrir_pdf.php%3Ffich%3D290_Codigo_del_Sector_del_Aceite_.pdf&usg=AOvVaw2F7ZMsDAMvLJLi9cjPorUL

Z. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Z.1 Παράγοντες που επηρεάζουν ζήτηση-προσφορά.

Το ελαιόλαδο έχει την ίδια σημασία για την Ισπανία όσο και την Ελλάδα και τις υπόλοιπες μεσογειακές χώρες, με την κατανάλωσή του να είναι η δεύτερη παγκοσμίως μεγαλύτερη ανά κάτοικο μετά την Ελλάδα. Η κουζίνα της χώρας και, ιδίως οι μεσογειακές Κοινότητες, συμπεριλαμβάνουν το ελαιόλαδο σχεδόν στο σύνολο των πιάτων τους. Αν και το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής καταναλώνεται, το ελαιόλαδο χρησιμοποιείται και σε παρασκευές άλλων προϊόντων, όπως σαπούνια και άλλα καλλυντικά προϊόντα.

Για ορισμένες περιοχές, η καλλιέργεια ελαιών και η μετέπειτα επεξεργασία για την παραγωγή του ελαιόλαδου είναι ύψιστης οικονομικής σημασίας, καθώς ένα μεγάλο μέρος των πολιτών βασίζει το εισόδημά του σε αυτό το προϊόν. Η παραγωγή ξεπερνά κατά πολύ την εγχώρια κατανάλωση, με αποτέλεσμα η περίσσια ποσότητα να εξάγεται σε ολόκληρο τον κόσμο και κυρίως στην Ευρώπη και τις Η.Π.Α., με την Ασία να αποτελεί αναδυόμενη αγορά. Οι δασμοί που επιβλήθηκαν σε ορισμένα διατροφικά προϊόντα της Ισπανίας, συμπεριλαμβανομένου του ελαιόλαδου, φαίνεται ότι, προς το παρόν, δεν έχουν πλήξει απόλυτα τις εξαγωγές, όμως υπάρχει έντονη ανησυχία για την αντικατάσταση του ισπανικού ελαιόλαδου με αντίστοιχα ελαιόλαδα των χωρών ανταγωνιστών της.

Οι περισσότερες αγορές πραγματοποιούνται από τα νοικοκυριά για ιδία χρήση. Παρόλα αυτά, μεγάλη είναι η ζήτηση από τα καταστήματα εστίασης, δεδομένης, όπως αναφέρθηκε, της σπουδαιότητας του προϊόντος για την κουζίνα της χώρας. Η ζήτηση του ηλιέλαιου είχε σημειώσει μικρή αύξηση τα τελευταία έτη, καθώς πολλοί το επέλεξαν έναντι του ελαιόλαδου, ιδίως για το τηγάνισμα, με το ελαιόλαδο, ωστόσο, να συνεχίζει να πρωτοστατεί με μεγάλη διαφορά, τάση η οποία δεν θα μεταβληθεί εξαιτίας της σημασίας του προϊόντος καθώς και των διατροφικών του χαρακτηριστικών.

Η σχέση ποιότητας τιμής είναι ιδιαίτερα υψηλή, ειδικά τα τελευταία δύο έτη, που οι τιμές έχουν μειωθεί σημαντικά, βλέποντας όμως τους ελαιοπαραγωγούς, ορισμένοι εκ των οποίων σημειώνουν ζημιές. Η αύξηση των τιμών αποτελεί μία από τις σημαντικότερες δυσκολίες τόσο για τους παραγωγούς όσο και για το Υπουργείο, το οποίο προσπαθεί να βρει λύση στο πρόβλημα, με τους παραγωγούς να πραγματοποιούν συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας.

Δεδομένου ότι η Ισπανία παράγει το ήμισυ της ευρωπαϊκής και το 40% της παγκόσμιας παραγωγής, η χώρα διαθέτει θεσμούς αφοσιωμένους στην αγορά του ελαιόλαδου. Ειδικότερα, η Κοινότητα της Ανδαλουσίας, από την οποία προέρχεται η μεγαλύτερη παραγωγή, στεγάζει παρατηρητήριο τιμών αλλά και κέντρα Έρευνας και Ανάπτυξης. Παράλληλα, στο Πανεπιστήμιο της Jaén

(Universidad de Jaén), υπάρχουν μεταπτυχιακά προγράμματα για το ελαιόλαδο, ενώ γίνονται και πολλές έρευνες στον τομέα. Επιπλέον, οι γεωργοί εφαρμόζουν ολοένα πιο ανεπτυγμένη τεχνολογία, προκειμένου να αυξήσουν την ποιότητα του τελικού προϊόντος. **Ακόμη, στην πρωτεύουσα της Ισπανίας, Μαδρίτη, διατηρεί την έδρα του, από την ίδρυσή του, το Διεθνές Συμβούλιο Ελαιόλαδου (International Olive Council)**, το οποίο αποτελεί τον μοναδικό παγκόσμιο διακυβερνητικό οργανισμό στον τομέα του ελαιόλαδου και των επιτραπέζιων ελαιών. Κατέχει μοναδική θέση ως φόρουμ για την έγκυρη συζήτηση επί θεμάτων που κατεξοχήν ενδιαφέρουν τη βιομηχανία ελαιόλαδου και ελιάς. Θεωρείται, επίσης, σημείο επαφής μεταξύ των κλαδικών ενώσεων, της ανωτέρω βιομηχανίας και του ευρύτερου κοινού. Στόχος του είναι ο συντονισμός της παγκόσμιας συνεργασίας των χωρών-παραγωγών ελαιόλαδου, τόσο μεταξύ τους όσο και με τον ιδιωτικό τομέα, η προβολή και η προώθηση του ελαιόλαδου και της επιτραπέζιας ελιάς και η αύξηση των εξαγωγών αυτών. Επίσης, συλλέγει και παρέχει σημαντικές στατιστικές και περαιτέρω στοιχεία που αφορούν τα εν λόγω προϊόντα, συντάσσει έρευνες και μελέτες ενώ παράλληλα λειτουργεί και ως παρατηρητήριο του κλάδου. Αποτελείται από 17 μέλη, ένα από τα οποία είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία αντιπροσωπεύει όλες τις χώρες που παράγουν ελιές και ελαιόλαδο. Τα μέλη της αντιπροσωπεύουν το 98% της παγκόσμιας παραγωγής ελαιόλαδου.

Δεδομένης της οικονομικής κρίσης της πανδημίας του κορωνοϊού SARS-CoV-2, η καταναλωτική εμπιστοσύνη θα μειωθεί στη χώρα. Το ελαιόλαδο όμως είναι ένα προϊόν, το οποίο εξαιτίας της χαμηλής τιμής του αλλά και της υψηλής σημασίας του για τους καταναλωτές, δύσκολα θα μεταβληθεί σε μεγάλο βαθμό. Ορισμένες εκτιμήσεις κάνουν λόγο για μικρή μείωση και αντικατάσταση με φθηνότερες εναλλακτικές, χωρίς να επηρεαστεί σημαντικά η συνολική ζήτηση από τα νοικοκυριά. Ο κλάδος της εστίασης έχει μειώσει σε μεγάλο βαθμό τις αγορές του, αφού τα καταστήματα παρέμειναν κλειστά για μεγάλο χρονικό διάστημα, ενώ η επαναλειτουργία τους συμβαίνει σταδιακά με περιορισμένη χωρητικότητα.

Τέλος, οι Ισπανοί καταναλωτές, όπως και σε υπόλοιπα προϊόντα, επιλέγουν κατά βάση τα τοπικά τους προϊόντα. Επομένως, οι εισαγωγές της χώρας αφορούν συγκεκριμένους τύπους ελαιόλαδου, οι οποίοι δίνονται κυρίως σε γαστρονομικά εστιατόρια ή πελάτες που ψάχνουν διαφορετικές ποιότητες και ποικιλίες.

Άλια Ν. Παπαναστασίου
Σύμβουλος ΟΕΥ Α΄
Επικεφαλής Γραφείου ΟΕΥ Μαδρίτης

Η. ΠΗΓΕΣ-ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

Διεπαγγελματική Ελαιόλαδου Ισπανίας (Interprofesional del Aceite de Oliva Española):

<https://www.aceitesdeolivadeespana.com>

Ισπανική Ένωση Βιομηχανιών και Εξαγωγέων Ελαιολάδου και Πυρηνέλιου (ASOLIVA): <http://www.asoliva.com>

Ισπανική Ένωση Κοινοτήτων Ελαιώνων (AEMO): <https://www.aemo.es>

Αγροτική Ένωση Νέων Αγροτών (ASAJA): <https://www.asaja.com>

Συντονίστρια Οργανώσεων Αγροτών και Κτηνοτρόφων (COAG): <http://coag.org>

Ένωση Μικρών Αγροτών και Κτηνοτρόφων (UPA):

<https://www.upa.es/upa/inicio>

Περιοδικό Olimerca: <https://www.olimerca.com/>

Διεθνής Έκθεση Ελαιόλαδου World Olive Oil Exhibition:

<https://www.oliveoil exhibition.com> Μαδρίτη, Ετήσια

Διεθνής Έκθεση Ελαιόλαδου EXPOLIVA: <http://www.expoliva.com> Jaén, Διετής